

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

ΓΗ_Β_ΦΙΛ_0_17397

267οΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

1α. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

(μονάδες 10)

1. Με τον Λοκ δίνεται έμφαση στη φιλοσοφία της ιστορίας και τονίζεται η σημασία της ιστορικής εξέλιξης στη φιλοσοφική σκέψη. **Λάθος**
2. Η καντιανή ηθική αποδέχεται ότι υπάρχουν θεμελιώδεις αρχές που μας επιτρέπουν να στηρίζουμε απόλυτους κανόνες των πράξεων μας, ανεξάρτητα από συγκεκριμένους στόχους και συνέπειες. **Σωστό**
3. Οι ωφελμιστές φιλόσοφοι δίνουν μεγάλη έμφαση στις ηθικές αρχές, τις οποίες πρέπει να ακολουθεί αναντίρρητα το ενεργούν υποκείμενο. **Λάθος**
4. Αν δεχτούμε ότι το νόημα μιας λέξης βρίσκεται στη χρήση της, τότε η μετάφραση από γλώσσα σε γλώσσα χαρακτηρίζεται από μεγάλο βαθμό απροσδιοριστίας. **Σωστό**
5. Για τον Πλάτωνα, οι Ιδέες είναι πράγματα υπαρκτά, αιώνια και αμετάβλητα, που μπορούμε να γνωρίσουμε μόνο με τον νου και όχι με τις αισθήσεις. **Σωστό**

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: σκεπτικισμός, κοινωνικό συμβόλαιο, συμπεριφορισμός.

(μονάδες 15)

σκεπτικισμός: Υποστηρίζει ότι δεν διαθέτουμε ασφαλή κριτήρια για να αποφασίσουμε αν και πότε γνωρίζουμε κάτι σ'αλήθεια, δεν μπορούμε με άλλα λόγια να κρίνουμε ποιες εντυπώσεις και ποιες κρίσεις θα έπρεπε τελικά να εμπιστευόμαστε.

κοινωνικό συμβόλαιο είναι ένα υποθετικό συμβόλαιο μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας. Με αυτό οι άνθρωποι συμφωνούν να ζουν μαζί ακολουθώντας αρχές τις οποίες κανένα ορθολογικό άτομο δε θα απέρριπτε, υπό τον όρο να συμμορφώνονται με αυτές τις αρχές και όλοι οι άλλοι. Μιλάμε για υποθετική ή νοερή συμφωνία και συγκατάθεση, εφόσον τα μέλη μιας κοινωνίας δεν υπογράφουν πραγματικά κάποιο συγκεκριμένο συμβόλαιο, αλλά αποφασίζουν να πράττουν σαν να το είχαν υπογράψει. Κατά τους νεότερους χρόνους θεωρητικοί του κοινωνικού συμβολαίου, όπως ο Ζαν Ζακ Ρουσό, οδηγούνται στο συμπέρασμα πως

σε τελευταία ανάλυση κυρίαρχη είναι η γενική βούληση, που εκφράζεται μέσα από τη συμφωνία για τη μορφή διακυβέρνησης. Η επιβολή αυτής της γενικής βούλησης, κατά τον Ρουσό, υπερβαίνει τις ατομικές βουλήσεις των μελών της κοινωνίας. Η αναφορά στη συναίνεση της πλειονότητας των πολιτών υποδεικνύει την προοδευτική επικράτηση δημοκρατικών αντιλήψεων.

συμπεριφορισμός (ή μιχεβιορισμός). Υποστηρίζει πως, όταν ισχυριζόμαστε ότι έχουμε ψυχή, νου ή πνεύμα ή ότι πιστεύουμε κάτι ή θέλουμε κάτι, δεν εννοούμε τίποτα άλλο από το ότι τείνουμε να πράξουμε κατά έναν συγκεκριμένο τρόπο. Η θεωρία αυτή ανάγει το πνευματικό στοιχείο στην εξωτερική συμπεριφορά ή, καλύτερα, στην τάση μας προς μια συμπεριφορική αντίδραση.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Γιατί η θεωρία του ωφελιμισμού μπορεί να καταλήξει στην αποδοχή της επικίνδυνης άποψης «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα»;

(μονάδες 12)

Σύμφωνα με τους ωφελιμιστές στόχος της ηθικής πράξης είναι η μεγαλύτερη κατά το δυνατόν ωφέλεια του συνόλου. Τα μέτρα της αρχής αυτής είναι κυρίως ποσοτικά καθώς ενδιαφέρεται για ικανοποίηση των αναγκών της πλειονότητας, όμως προκείμενου για τη μεγιστοποίηση της ωφέλειας των πολλών δε δίνεται αρκετή βαρύτητα στα μέσα που χρησιμοποιούνται, καθώς οι ωφελιμιστές ξεχνούν το σεβασμό των δικαιωμάτων ακόμα και των πιο ασθενών πληθυσμών. Κατά την αρχή αυτή χρησιμοποιούνται οι λίγοι ως μέσα και όχι ως σκοποί, δηλαδή θυσιάζονται οι λίγοι για τη μεγιστοποίηση της ωφέλειας του συνόλου. Με αυτή τη μεταχείριση όμως δεν προστατεύεται η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και έτσι καταλήγουμε στην αποδοχή της επικίνδυνης άποψης ότι «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα»

2β. Με ποιον τρόπο οι κανόνες του δικαίου συμβάλλουν στην αρμονική ζωή των ανθρωπίνων κοινωνιών; Ποια προβλήματα, κατά τη γνώμη σας, θα αντιμετώπιζαν κοινωνίες χωρίς δίκαιο;

(μονάδες 13)

Ο άνθρωπος ως φύσει πολιτικό και κοινωνικό ον είχε ανάγκη να δημιουργήσει κοινωνία μέσα στην οποία θα μπορούσε να επικοινωνεί, να καλύπτει τις ανάγκες του, να προστατεύει την επικράτειά του και τα μέλη της κοινωνίας του. Ήδη από τις

πρώτες οργανωτικές δομές και την ανάπτυξη των πρώτων μορφών κράτους, ο άνθρωπος διαμόρφωσε θεσμούς για την οργάνωση και την ευημερία των μελών των κοινωνιών και των πολιτειών. Αρχικά οι θεσμοί ήταν αρκετά αυστηροί και σκληροί, στη συνέχεια όμως διαμόρφωσαν θεσμούς που αντανακλούσαν τις βασικές ηθικές τους αντιλήψεις και καθιστούσαν δυνατή τη διακυβέρνησή τους και συστηματική την επιδίωξη των στόχων τους. Ο σημαντικότερος θεσμός είναι του δικαίου, το σύνολο των κανόνων οι οποίοι ρυθμίζουν με τρόπο υποχρεωτικό τις σχέσεις των μελών μιας οργανωμένης κοινωνίας. Επίσης οι κανόνες αυτοί ρυθμίζουν την λειτουργία της κοινωνίας και την αρμονική και δίκαιη συνύπαρξη των μελών της. Ο θεσμός του δικαίου κατοχυρώνει και διασφαλίζει τα δικαιώματα των πολιτών της, την ισονομία και την ισοπολιτεία και δεν επιτρέπει την παραβίασή τους. Οι οργανωμένες κοινωνίες με βάση τους κανόνες του δικαίου αντιμετωπίζουν τους εξωτερικούς κινδύνους, αξιοποιούν σωστά τους υπάρχοντες πόρους, που είναι συνήθως ανεπαρκείς και εξυπηρετούν όσο γίνεται καλύτερα τα συμφέροντα των μελών τους, αποφεύγουν τις αντιπαλότητες μεταξύ τους και προάγουν την ευημερία τους σε κάθε επίπεδο.

Η ανυπαρξία του δικαίου θα οδηγούσε σε αυθαιρεσίες και απολυταρχικές στάσεις από πλευρά της πολιτικής εξουσίας, θα παραβιάζονταν τα δικαιώματα των πολιτών, θα επικρατούσε αδικία και ανισότητα. Από την πλευρά του συνόλου θα επικρατούσε αναρχία και οχλοκρατία, καθώς θα υπήρχε ασυδοσία και δε θα υπήρχε κανένας έλεγχος από την κρατική μηχανή.

Επιμέλεια: Μαρία Φυλακτού